

ARCYBISKUP METROPOLITA CZĘSTOCHOWSKI

Instrukcja

w sprawie małżeństw zawieranych na terenie Archidiecezji Częstochowskiej

1. Zgodnie z kan. 1108 § 1 KPK tylko te małżeństwa są ważne, które zostają zawarte wobec asystującego miejscowego ordynariusza albo proboszcza, albo wobec kapłana lub diakona delegowanego przez jednego z nich; a także wobec dwóch świadków.
2. Zgodnie z 1115 KPK małżeństwo powinno być zawierane w parafii, w której jedno z narzeczonych posiada stałe lub tymczasowe zamieszkanie albo miesięczny pobyt. Istnieje możliwość, że każdy z narzeczonych może posiadać swoje stałe miejsce zamieszkania w sensie kanonicznym i równocześnie tymczasowe miejsce zamieszkania, a nawet miesięczny pobyt w innym miejscu. Dlatego też duszpasterzy posiadających uprawnienia do asystowania przy ślubie może być kilku.
3. Narzeczeni mają prawo także do zawarcia małżeństwa w parafii innej niż te, na które wskazuje kan. 1115 KPK. Jednak, aby narzeczeni mogli skorzystać z tego prawa potrzebują zgody własnego proboszcza któregoś z narzeczonych. Proboszczem własnym jest proboszcz stałego lub tymczasowego miejsca ich zamieszkania.

Nigdy nie należy odmawiać wydania takiego zezwolenia.

4. Każdy z proboszczów kompetentnych, do którego zwrócą się narzeczeni po zgodę na zawarcie małżeństwa poza uprawnioną parafią, może udzielić jej na dwa sposoby:
  - a) wydać zgodę na przeprowadzenie wszystkich formalności kanonicznych i asystowanie przy ich małżeństwie do parafii, do której sobie życzą narzeczeni. (formularz wzór I). Tak wydawana zgoda nie uprawnia proboszcza wydającego ją do pobrania jakichkolwiek opłat.
  - b) przeprowadzić wszystkie formalności kanoniczne i wydać narzeczonym licencję do parafii, do której sobie życzą. (formularz wzór II) W tej sytuacji proboszcz

wydający licencję ma prawo do połowy opłaty związanej ze ślubem, drugą połowę pobiera proboszcz asystujący przy ślubie. W przypadku gdyby to miał być ślub tzw. „konkordatowy” należy przekazać wraz z licencją także trzy egzemplarze zaświadczenia z Urzędu Stanu Cywilnego o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa.

5. Wysokość ofiary złożonej w związku z ślubem powinna zależeć od uznania wiernych. Jednak zgodnie z kan. 848 i 1264 **ustalam i nakazuję**, iż żaden kapłan nie może zażądać za ślub ofiary wyższej niż 400 PLN. Może jednak przyjąć dobrowolną ofiarę wyższą od określonej, jak również ofiarę niższą. W przypadku wydawania licencji, kapłan wydający licencję nie może zażądać ofiary wyższej niż 200 PLN, i tak samo kapłan asystujący na podstawie licencji. Stawka ta będzie obowiązywać do 01 lipca 2011r. Każdego roku podlegać ona będzie aktualizacji.
6. Kapłan kompetentny do asystowania przy małżeństwie, wydający licencję lub asystujący na mocy uzyskanego zezwolenia ma obowiązek rozeznania sytuacji prawnej kandydatów do małżeństwa. Nie może on tego zaniechać nawet mając moralną pewność, że ważnemu i godziwemu zawarciu małżeństwa nic nie stoi na przeszkodzie. Ma on także obowiązek zbadania czy narzeczeni znają dostatecznie naukę chrześcijańską, przede wszystkim o świętości, nierozzerwalności, jedności i sakramentalności małżeństwa chrześcijańskiego, czy zdają sobie sprawę z obowiązków stanu małżeńskiego oraz czy są zdolni do ich spełnienia.
7. W celu rozeznania sytuacji prawnej kandydatów do małżeństwa należy wypełnić protokół rozmów kanoniczno-duszpasterskich. Na terenie archidiecezji częstochowskiej obowiązuje tylko protokół zgodny z wzorem III. Wypełnienie protokołu rozmów kanoniczno-duszpasterskich z narzeczonymi ma być obowiązkowo przeprowadzane osobiście przez kapłana. Nie dopuszcza się sytuacji, w której inne osoby wypełniają ten dokument. Spisywanie protokołu rozmów kanoniczno-duszpasterskich nie może być przeprowadzone tylko formalnie. Treść poszczególnych pytań powinna być tak wykorzystana i uzupełniona pod względem pastoralnym, by zasadnicze pytania znajdujące się w dalszej części protokołu były właściwiej i pełniej zrozumiane. Duszpasterz winien z własnej inicjatywy i jeśli potrzeba poprzez dodatkowe wyjaśnienia, doprowadzić do nawiązania z narzeczonymi życzliwej rozmowy i zrozumienia przez nich treści pytań.
8. W sposobie wypełnienia tego obowiązku wymaga się zachowania dyskrecji i kultury, uszanowania godności i intymności osób, zwłaszcza przy stawianiu niektórych pytań

(por. kan. 220). W stosunku do spraw wymagających takiej dyskrecji należy przeprowadzić rozmowę osobno z każdym z narzeczonych.

9. Ustalając tożsamość osób obowiązkowo należy posłużyć się dowodem osobistym lub innym publicznym dokumentem podającym miejsce i datę urodzenia oraz zaopatrzonym w fotografię i metryką chrztu św. W dokumentach tych nie może zachodzić jakakolwiek rozbieżność. Metryka chrztu św. oprócz danych osobowych potwierdza także stan wolny narzeczonych. Nie może być wobec tego starsza niż sześć miesięcy.
10. Przy ustalaniu miejsca zamieszkania należy uzyskać dane dotyczące zamieszkania faktycznego z dokładnym adresem (miejscowość, parafia, ulica, numer domu i mieszkania, kod pocztowy, poczta), a nie tylko zameldowania cywilnego, które często odbiega od rzeczywistego stanu rzeczy. Miejsce stałego lub tymczasowego zamieszkania, czyli miejscowości, w których kandydaci do małżeństwa mieszkali od 18 roku życia, mogą być potrzebne do ustalenia parafii, do których trzeba będzie wysłać prośbę o ogłoszenie zapowiedzi. Obowiązkowo należy głosić zapowiedzi we wszystkich parafiach gdzie mieszkali narzeczeni od 18 roku życia. (formularz wzór IV)
11. Przy zawieraniu małżeństw może wystąpić szereg sytuacji wyjątkowych, na które należy zwrócić szczególną uwagę:
  - a) małżeństwa mieszane z nieochrzczonymi (przeszkoda zrywająca);
  - b) małżeństwa mieszane z ochrzczonymi poza Kościołem katolickim;
  - c) małżeństwa mieszane z osobami, które formalnym aktem odstąpiły od Kościoła katolickiego;
  - d) małżeństwa z osobami, które wprawdzie nie odstąpiły od Kościoła formalnym aktem, ale deklarują się, jako niewierzące;
  - e) małżeństwa z niepraktykującymi;
  - f) małżeństwa z osobami cywilnie rozwiedzionymi bądź osobami z innych wyznań, które zgodnie ze stosowaną u nich praktyką w określonych warunkach uzyskały rozwód;
  - g) małżeństwa z osobami niepełnoletnimi;
  - h) małżeństwa z osobami, które nie chcą skutków cywilnych;
  - i) małżeństwa z osobami, które uzyskały stwierdzenie nieważności małżeństwa, ale w wyroku mają klauzulę zakazującą im zawarcia ponownego małżeństwa.

12. W ostatnich latach, w związku z większą migracją ludności, coraz częściej mają miejsce celebracje zawarcia małżeństwa przez katolików z osobami nieochrzczonymi. W tym przypadku konieczna do ważności jest dyspensa ordynariusza miejsca od różnicy religii.(formularz wzór V) Warunkiem uzyskania tej dyspensa są oświadczenia stron.(formularz wzór VI) Oświadczenia te należy sporządzić w trzech egzemplarzach. Jeden egzemplarz przekazać narzeczonemu, jeden zachować w dokumentach przedślubnych i jeden przekazać do Kurii wraz z prośbą o dyspensę. Treść oświadczeń należy dokładnie uświadomić stronie nieochrzczonej. Obydwie strony powinny być pouczone o istotnych celach i przymiotach małżeństwa, jego jedności, czyli wyłączności i nierozzerwalności.

Małżeństwo z osobą nieochrzczonej nigdy nie odbywa się na mszy św. Może ono odbyć się w kościele lub w innym stosownym miejscu.

13. W ostatnich latach, w związku z większą migracją ludności, coraz częściej mają miejsce celebracje zawarcia małżeństwa przez katolików z osobami ochrzczonej, należącymi do innych Kościołów i wspólnot kościelnych. W tym przypadku, bez żadnych wyjątków konieczne do legalności jest zezwolenie ordynariusza miejsca. (formularz wzór VII) Warunkiem uzyskania zezwolenia są oświadczenia stron. (formularz wzór VI) Oświadczenia te należy sporządzić w trzech egzemplarzach. Jeden egzemplarz przekazać narzeczonemu, jeden zachować w dokumentach przedślubnych i jeden przekazać do Kurii wraz z prośbą o zezwolenie. Treść oświadczeń należy dokładnie uświadomić stronie niekatolickiej. Obydwie strony powinny być pouczone o istotnych celach i przymiotach małżeństwa, jego jedności, czyli wyłączności i nierozzerwalności oraz o sakramentalności.

Jeśli druga strona jest wyznania prawosławnego, ślub może się odbyć podczas Mszy św. i oboje narzeczeni, o ile są w stanie łaski uświęcającej, mogą przystąpić do Komunii św. bez specjalnego pozwolenia ordynariusza.

Jeśli druga strona należy do innego wyznania, konieczny jest pozwolenie biskupa diecezjalnego, by ślub mógł się odbyć podczas Mszy św. Przypominając powyższe normy - **na mocy posiadanej władzy - zezwalam**, aby wszystkie małżeństwa mieszane wyznaniowo (tzn. zawierane przez dwie osoby ochrzczone, z których tylko jedna należy do Kościoła katolickiego), zawierane na terenie Archidiecezji Częstochowskiej, były celebrowane podczas Mszy św. W sytuacjach wątpliwych proboszczowie winni zwrócić się do Kancelarii Kurii Metropolitalnej.

Strona niekatolicka może pójść do komunii św. po uzyskaniu specjalnego zezwolenia biskupa diecezjalnego i po wypełnieniu warunków określonych w kan. 844 § 4 KPK. Warunkami tymi są: wiara w prawdziwą, realną i substancjalną obecność Chrystusa w eucharystii i odpowiednie przygotowanie duchowe, tzn. spowiedź sakramentalna. Jeśli strona niekatolicka nie spełnia tych warunków należy poinformować ją, iż nie może ona iść do komunii św. i poprosić ją o poinformowanie jej gości niekatolików, iż oni także nie mogą przystąpić do komunii św.

W obrzędzie ślubnym małżeństwa o różnej przynależności kościelnej dozwolony jest, bez specjalnego pozwolenia ordynariusza miejsca, udział duszpasterza niekatolickiego, ograniczający się jednak do czytania Pisma św. i do ewentualnego przemówienia, jeśli duszpasterz katolicki uzna, że nie wywoła to zgorszenia parafian; zabronione jest, aby asystujący duchowny katolicki i niekatolicki stosowali równocześnie własny obrzęd i pytali o wyrażenie zgody strony; zabrania się również stosowania innego religijnego zawarcia tegoż małżeństwa w celu wyrażenia lub odnowienia zgody małżeńskiej.

14. Przez osoby, które formalnym aktem odstąpiły od Kościoła, należy rozumieć tych, którzy dokonali odstępstwa na piśmie, wobec dwóch świadków i ujawnili swoje faktyczne wystąpienie z Kościoła wobec przedstawiciela władzy kościelnej bądź faktycznie, nie stosując tej procedury przeszli do innego Kościoła lub związku wyznaniowego. W tym przypadku konieczne do legalności jest zezwolenie ordynariusza miejsca. (formularz wzór VIII) Warunkiem uzyskania zezwolenia są oświadczenia i zobowiązań stron. (formularz wzór IX) Oświadczenia te należy sporządzić w trzech egzemplarzach. Jeden egzemplarz przekazać narzeczonym, jeden zachować w dokumentach przedślubnych i jeden przekazać do Kurii wraz z prośbą o zezwolenie.
15. Niewierzącymi nazywamy tych, którzy byli ochrzczeni w Kościele katolickim, a potem praktycznie z niego wystąpili i są znani, jako odstępcy lub zwalczają Kościół. W szczególności należy tu zaliczyć tych, którzy odstępstwa dokonali publicznie, tak, że tego faktu nie da się ukryć, a ich postępowanie daje powszechne zgorszenie wiernym lub którzy ściągnęli na siebie kary kościelne za apostazję i uporczywie w nich trwają. Procedura jest taka sama jak w punkcie 14. (formularz wzór IX i X)
16. Niepraktykującymi są osoby, które ostentacyjnie nie spełniają praktyk religijnych, to takie osoby, który w sposób ciężki i trwały wykracza przeciw moralności chrześcijańskiej i ich grzeszne życie jest znane otoczeniu. Konieczne jest także

wcześniejsze urzędowe upomnienie przez duszpasterza. (np. osoby prowadzące domy publiczne ("agencje towarzyskie"), zajmujące się "turystyką aborcyjną", pokątną produkcją czy sprzedażą alkoholu, handlujące narkotykami.) Nie stanowią podstawy do uznania za niepraktykujące osób, które nieregularnie wypełniają praktyki religijne, nieprzyjmują kapłana po kolędzie itp. Procedura jest taka sama jak w punkcie 14. (formularz wzór IX i XI) Z tymi osobami zrównani są ci, którzy trwają notorycznie w cenzurach kościelnych.

17. W przypadku osób, które zawarły związek cywilny, a następnie cywilnie się rozwiodły bądź osób z innych wyznań, które zgodnie ze stosowaną u nich praktyką w określonych warunkach uzyskały rozwód należy zwrócić się do Sądu Metropolitalnego w celu uzyskania tak zwanego „Dekretu Stanu Wolnego” a następnie - zgodnie z prawem - po jego uzyskaniu po zezwolenie ordynariusza miejsca. W celu uzyskania „Dekretu” należy złożyć do Sądu prośbę (formularz wzór XII), zeznania strony i dwóch świadków o stanie wolnym zainteresowanego (formularz wzór XIII i XIV) oraz wyrok rozwodowy. W przypadku zobowiązań alimentacyjnych także świadectwo, że są one płacone. Przypominając powyższe normy **zezwalam**, po uzyskaniu „Dekretu Stanu Wolnego”, na błogosławienie na terenie Archidiecezji Częstochowskiej tych małżeństw bez zwracania się po zgodę do ordynariusza miejsca.
18. Konferencja Episkopatu Polski korzystając z uprawnień wynikających z kan. 1083, § 2 ustala do godziwości małżeństwa granicę wieku określoną aktualnie obowiązującym ustawodawstwem państwowym (tzn. w chwili wydania Instrukcji 18 lat dla mężczyzn i 18 lat dla kobiet). W wypadku, gdy narzeczona otrzyma od sądu opiekuńczego zezwolenie na wcześniejsze zawarcie małżeństwa, musi też uzyskać dyspensę od ordynariusza miejsca. (formularz wzór XV) Nie ma możliwości otrzymania zezwolenia od Sądu opiekuńczego mężczyzna, który nie ukończył 18 roku życia. W tym wypadku, zwracając się o dyspensę trzeba zapytać, czy rodzice względnie opiekunowie wiedzą o zamiarze zawarcia małżeństwa i czy się na to zgadzają. Należy także zapytać czy nie zgłaszają rozumnego sprzeciwu.
19. W przypadku osób, które nie chcą zaistnienia skutków cywilnych dla zawieranego małżeństwa w formie kościelnej należy zastosować formularz wzór XVI i XVII(wypełnić w dwóch egzemplarzach)
20. W przypadku osób, które uzyskały stwierdzenie nieważności małżeństwa, ale w wyroku mają klauzulę zakazującą im zawarcia ponownego małżeństwa należy zwrócić

się do Sądu Metropolitalnego z prośbą o zdjęcie powyższej klauzuli. (formularz wzór XVIII)

21. Małżeństwo tzw. „konkordatowe” musi zostać zawarte w terminie ważności zaświadczenia otrzymanego przez nupturientów z urzędu stanu cywilnego. Jest ono ważne trzy miesiące. W przypadku, gdy ceremonia zaślubin została ustalona poza ten termin, duszpasterz winien zażądać od nupturientów nowego zaświadczenia. Każda parafia jest zobowiązana do prowadzenia książki doręczeń do urzędu stanu cywilnego zaświadczeń o zawarciu małżeństwa konkordatowego. W książce tej należy rejestrować wszystkie zaświadczenia z zaznaczeniem sposobu ich doręczenia do USC. W akcie małżeństwa należy wpisywać, czy małżeństwo kanoniczne wywiera skutki cywilne, umieszczając w nim, w odpowiedniej rubryce, numer aktu małżeństwa lub numer zaświadczenia, na podstawie, którego zawarto małżeństwo konkordatowe. Wpisy odpowiednich dokumentów cywilnych (aktu urodzenia lub zgonu) należy odtąd również wpisywać do kościelnego aktu chrztu lub zgonu.
22. Fakt zawarcia małżeństwa należy odnotować nie tylko w księdze ślubów miejsca jego zawarcia, ale także na marginesie aktu chrztu św. w księdze ochrzczonych. Duszpasterz, który asystował przy zawarciu małżeństwa ma obowiązek dokonania adnotacji lub zawiadomienia o fakcie jego zawarcia tego duszpasterza, w którego parafii narzeczeni przyjęli chrzest św. (formularz wzór XIX i XX) Duszpasterz miejsca przyjęcia chrztu św. ma ścisły obowiązek odnotować fakt zawarcia małżeństwa na marginesie aktu chrztu w księdze ochrzczonych i przesłać wiadomość o dokonaniu tej adnotacji do duszpasterza, który asystował przy zawieraniu małżeństwa. Zawiadomienie o dokonaniu adnotacji należy dołączyć do dokumentów zawartego małżeństwa. Cała ta procedura ma się dokonać w ciągu miesiąca od zawarcia małżeństwa.
23. Zezwolenie ordynariusza miejsca na pobłogosławienie małżeństwa jest wymagane do godziwości (legalności) sakramentu w następujących wypadkach poza wymienionymi:
  - a) przy małżeństwie zawierającym przez tułaczy (kan. 1071 § 1, 1 KPK);
  - b) przy małżeństwie zawierającym przez pełnomocnika (kan. 1071 § 1, 7; 1105 KPK);
  - c) przy małżeństwie zawierającym tajnie (kan. 1130 KPK);
  - d) przy małżeństwie zawierającym pod warunkiem dotyczącym przeszłości lub terażniejszości (kan. 1102 § 3 KPK);
  - e) przy małżeństwie osoby, co do której stanu wolnego istnieje wątpliwość (Instrukcja KEP, n. 100);

- f) przy zawieraniu małżeństwa mieszanego przed duchownym prawosławnym (kan. 1127 § 1 KPK);
- g) w razie niemożności głoszenia zapowiedzi przedślubnych.(wzór XXI)

Dyspensa ordynariusza miejsca wymagana jest do ważności małżeństwa w następujących przypadkach:

- a) wieku (kan. 1083 §1 KPK);
- b) różnicy religii - tzn. z osobą nieochrzczonej (kan. 1086 § 1 KPK);
- c) uprowadzenia (kan. 1089 KPK);
- d) pokrewieństwa w trzecim i czwartym stopniu linii bocznej (kan. 1091 KPK);
(wzór XXII)
- e) powinowactwa w linii prostej (kan. 1092 KPK); (wzór XXIII)
- f) przyzwoitości publicznej w pierwszym stopniu linii prostej (kan. 1093 KPK);
- g) pokrewieństwa prawnego w linii prostej oraz w drugim stopniu linii bocznej (kan. 1094 KPK);
- h) wieczystego publicznego ślubu czystości, złożonego w instytucie zakonnym naprawie diecezjalnym (kan. 1088; 1078 § 2, *KPK*);
- i) pokrewieństwa duchowego (dotyczy katolików obrządku wschodniego) (kan. 811 *KKKW*);
- j) zawieranie małżeństwa mieszanego bez zachowania przepisanej formy kanonicznej, z wyjątkiem małżeństwa zawieranego przed duchownym prawosławnym (kan. 1127 § 2 KPK);

Dyspensa stolicy apostolskiej wymagana jest do ważności małżeństwa, gdy istnieje przeszkoda zrywająca:

- a) święceń (kan. 1087; 1078 § 2, 1 ° KPK);
- b) wieczystego publicznego ślubu czystości, złożonego w instytucie zakonnym na prawie papieskim (kan. 1088; 1078 § 2, 1° KPK);
- c) występku (kan. 1090; 1078 § 2, 2° KPK);
- d) małżeństwa zawartego, ale niedopełnionego (kan. 1142 KPK).

Nie udziela się dyspensy od przeszkód (wynikają one z prawa Bożego):

- a) pokrewieństwa w linii prostej i w drugim stopniu linii bocznej (kan. 1078 § 3 KPK);

- b) impotencji (kan. 1084 § 1 KPK);
  - c) węzła małżeńskiego, po dopełnieniu małżeństwa (kan. 1085 KPK).
24. Księża dziekani zobowiązani są co najmniej raz w roku dokładnie zbadać, czy rządcy parafii starannie prowadzą księgi parafialne, przede wszystkim chrztów, ślubów, czy należycie sporządzają protokoły przedślubne i właściwie przechowują w archiwum. Dziekani nie zadowolą się ogólnym sprawdzeniem, lecz zbadają poszczególne akty, co potwierdzą swoim podpisem i pieczęcią. Wszystkie protokoły przedślubne oraz dokumenty załącznikowe mają być odtąd spisywane według formularzy załączonych do niniejszej Instrukcji.

(-) + Stanisław Nowak
ARCYBISKUP METROPOLITA
CZĘSTOCHOWSKI

Ks. Krzysztof Dziub
WICEKANCLERZ

Częstochowa, 15.05.2009 r.
L.dz. 365